

Research Article

The Effect of Parenting Education Based on Self-Efficacy Theory on Preventative Behaviors of Pediculosis Infection in Female Students

Fateme Yaghobi ¹ , Elham Charoghchian Khorasani ^{2,3} , Fateme Ghodsikhah ⁴ ,
Nooshin Peyman ^{3,5*}

¹ MSc Student in Health Education and Promotion, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

² Assistant Professor, Department of Health Education and Promotion, Faculty of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

³ Social Determinants of Health Research Center, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

⁴ MSc Student in Statistics, Social Determinants of Health Research Center, Faculty of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

⁵ Professor, Department of Health Education and Promotion, Faculty of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran. Corresponding Author: Email: peymann@mums.ac.ir

* **Corresponding author:** Nooshin Peyman, Social Determinants of Health Research Center, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran. E-mail: peymann@mums.ac.ir

DOI: [10.52547/nkums.14.2.102](https://doi.org/10.52547/nkums.14.2.102)

How to Cite this Article:

Yaghobi F, Charoghchian Khorasani E, Ghodsikhah F, Peyman N. The Effect of Parenting Education Based on Self-Efficacy Theory on Preventative Behaviors of Pediculosis Infection in Female Students. *J North Khorasan Univ Med Sci.* 2022;**14**(2):102-108. DOI: [10.52547/nkums.14.2.102](https://doi.org/10.52547/nkums.14.2.102)

Received: 10 Mar 2022

Accepted: 24 May 2022

Keywords:

Self-Efficacy
Behavior
Pediculosis
Students

Abstract

Introduction: Despite recent advances in the prevention of parasitic diseases, pediculosis is still one of the most common problems in Iran. This study was designed to determine the effect of parenting education based on self-efficacy theory on preventative behaviors of Pediculosis infection in female students in Mashhad, Iran.

Method: This quasi-experimental study was conducted on the parents of sixty first-grade girl students who entered the study through cluster random sampling. Parents were randomly divided into experimental and control groups. The instruments used in this study were the Pediculosis Infection Preventive Behaviors Questionnaire and Scherer's General Self-Efficacy Questionnaire. The educational intervention was designed based on the theory of self-efficacy and was performed in four sessions of forty-five minutes. Questionnaires were completed before the intervention, immediately after the educational intervention, and three months after the intervention. Data were analyzed using SPSS software version 24 and chi-square, independent and paired t-tests, Mann-Whitney and repeated data analysis.

Results: Before the intervention, there was no statistically significant difference between the mean score of self-efficacy and preventive behaviors of pediculosis infection ($P > 0.05$), but immediately after the intervention, the mean score of self-efficacy and the score of preventive behaviors showed a significant difference from before intervention ($P < 0.05$).

Conclusion: The results showed that the design and implementation of educational interventions based on self-efficacy theory increased students' preventive behaviors against pediculosis.

تأثیر آموزش والدین مبتنی بر نظریه خودکارآمدی بر رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس در دانش آموزان دختر

فاطمه یعقوبی^۱، الهام چارچقیان خراسانی^{۲،۳}، فاطمه قدسی خواه^۴، نوشین پیمان^{۳*} ID

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
^۲ استادیار، گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
^۳ مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد آمار، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
^۵ استاد، گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

* نویسنده مسئول: نوشین پیمان، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران. ایمیل: peymann@mums.ac.ir

DOI: 10.52547/nkums.14.2.102

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۱۹	چکیده
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۰۳	مقدمه: با وجود پیشرفتهای اخیر در پیشگیری از بیماریهای انگلی، هنوز پدیکلوزیس یکی از مشکلات بهداشتی مهم در بین دانش آموزان در ایران است. این پژوهش با هدف تعیین تأثیر آموزش والدین بر اساس نظریه خودکارآمدی بر رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس در دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی شهر مشهد در سال ۱۳۹۷ انجام شده است.
واژگان کلیدی: خودکارآمدی رفتار پدیکلوزیس دانش آموزان	روش کار: این مطالعه نیمه تجربی بر روی ۶۰ نفر از اولیا دانش آموزان دختر کلاس اولی که با روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای وارد مطالعه شدند، اجراء شد. والدین بطور تصادفی به دو گروه آزمون و کنترل تقسیم شدند. ابزار مورد استفاده در این مطالعه، پرسش نامه رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس و پرسش نامه خودکارآمدی عمومی شری بود. مداخله آموزشی بر اساس تئوری خودکارآمدی طراحی و در ۴ جلسه آموزشی ۴۵ دقیقه‌ای اجرا شد. قبل از مداخله، بلافاصله و ۳ ماه بعد مداخله آموزشی، پرسش نامه‌ها تکمیل شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۴ و آزمون‌های آماری کای اسکور، تی تست، من ویتنی و فریدمن استفاده شد.
	یافته‌ها: قبل از مداخله بین دو گروه تفاوت آماری معنی داری در میانگین نمره خودکارآمدی و رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس وجود نداشت ($P > 0.05$)، اما بلافاصله و بعد از مداخله میانگین نمره خودکارآمدی و نمره رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس تفاوت معنی داری با قبل از مداخله نشان داد ($P < 0.05$).
	نتیجه گیری: طبق نتایج، طراحی و اجرای مداخلات آموزشی مبتنی بر نظریه خودکارآمدی موجب افزایش رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس در دانش آموزان می‌شود.

مقدمه

دلیل خاراندن، عفونت‌های ثانویه قارچی و باکتریایی اضافه می‌شود و زرد زخم و آدنوپاتی رخ می‌دهد [۶]. سردرد، احساس سنگینی اعضا، سخت شدن عضلات و عدم تمرکز در کلاس درس به ویژه در کودکان دیده شده است. عوارض روانی آلودگی به شپش، بیشتر از جنبه بهداشتی آن است. القاب و برچسب‌هایی که به افراد زده می‌شود، بر قابلیت آنها در انجام امور زندگی تأثیر منفی می‌گذارد. آلودگی باعث انزجار، احساس تنفر، درد، وحشت، ناباوری و استهزا می‌شود [۷، ۸]. میزان بالای آلودگی به شپش نیز از سراسر جهان گزارش شده است که از ۱.۶ تا ۸۷ درصد متغیر است [۹] و اگرچه همه گروه‌های سنی را درگیر می‌کند، اما اغلب در دهه اول زندگی دیده می‌شود [۱۰]. در

یکی از مسائل مهم در بهداشت عمومی بیماریهای انگلی هستند که هنوز به عنوان یکی از معضلات بهداشتی تهدید کننده سلامت جامعه مطرح هستند [۱]. یکی از شایع‌ترین انگل‌های خارجی در سراسر جهان پدیکلوزیس کاپیتیس است، که عامل ایجاد یک بیماری پوستی رایج به نام شپش سر می‌باشد [۲]، این بیماری مسری است و از طریق تماس مستقیم سر به سر یا تماس غیرمستقیم از طریق اشتراک گذاری لباس، حوله و سایر وسایل شخصی منتقل می‌شود [۳]. در بیماری پدیکلوزیس، حشره پوست سر را گاز می‌گیرد تا از خون انسان تغذیه کند و به نوبه خود علائم مختلفی مانند خارش و تغییرات اگزما تور را به دلیل اثرات تحریک کننده بزاق ایجاد می‌کند [۴، ۵]. به

$$n = \frac{(z_{1-\alpha/2} + z_{1-\beta})^2 (S_1^2 + S_2^2)}{(\mu_1 - \mu_2)^2}$$

روش نمونه گیری به روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای انجام شد. بدین صورت که به منظور انجام نمونه گیری به اداره کل آموزش و پرورش شهرستان مشهد مراجعه شد و از بین مناطق آموزش و پرورش، ابتدا یک ناحیه به صورت تصادفی انتخاب گردید. سپس از این ناحیه، دو مدرسه دخترانه به صورت تصادفی انتخاب شد. یک مدرسه به عنوان کنترل و دیگری به عنوان مدرسه مداخله در نظر گرفته شد. این مدارس از نظر جغرافیایی فاصله قابل قبولی با یکدیگر داشتند تا امکان تماس والدین و دانش آموزان با یکدیگر وجود نداشته باشد. از هر دو مدرسه از بین کلاسهای سال اول، یک کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد. معیارهای ورود به مطالعه، تمایل به شرکت در مطالعه و داشتن دانش آموز دختر پایه اول دبستان بود. معیار خروج از مطالعه، شامل عدم تمایل به ادامه همکاری در پژوهش و غیبت بیش از یک جلسه در جلسات آموزشی و تکمیل ناقص پرسش نامه‌ها بود.

نحوه اجرای پژوهش به این صورت بود که ابتدا والدین فرم رضایت نامه را برای شرکت در پژوهش تکمیل کردند و از آنان درخواست شد پرسش نامه‌ها را تکمیل کنند. پرسش نامه‌ها در اختیار شرکت کنندگان در پژوهش قرار داده شد. پس از تکمیل پرسش نامه‌ها، برنامه آموزشی برای گروه مداخله طی ۱۴ روز در چهار جلسه آموزشی ۴۵ دقیقه‌ای انجام شد. دلیل استفاده از چهار جلسه آموزشی، حجم مطالب آموزشی و زمانی بود که مدرسه در اختیار گروه پژوهش قرار داده بود. با توجه به ویژگی‌های گروه هدف که والدین بودند و اهداف برنامه آموزشی، از روش‌های مختلف شفاهی، مکتوب و ترکیبی و روش‌هایی که در آن‌ها از رسانه‌های مختلف برای آموزش استفاده می‌شود مانند سخنرانی به همراه پرسش و پاسخ، بارش افکار، بحث گروهی، نمایش عملی، ایفای نقش و ارائه پمفلت به منظور مطالعه مستقل والدین تهیه و ارائه شد. به منظور ارتقای خودکارآمدی دانش آموزان از چهار منبع خودکارآمدی در جلسات آموزشی استفاده شد که عبارت بودند از: موفقیت در عملکرد، تجارب جانشینی، ترغیب کلامی و برانگیختگی هیجانی و فیزیولوژیک. سرفصل‌های محتوای آموزشی در نظر گرفته شده شامل مقدمه و کلیاتی درباره آشنایی با بیماری پدیکلوزیس، راه‌های انتقال بیماری، عوارض ناشی از عدم درمان، راه‌های پیشگیری از بیماری، نقش عوامل انسانی در پیشگیری و آموزش رفتارهای پیشگیری کننده از پدیکلوزیس بود.

بلافاصله بعد از آموزش و ۱۲ هفته بعد از مداخله آموزشی، پرسش نامه در گروه مداخله و کنترل تکمیل شد. به والدین درباره محرمانه بودن اطلاعات و اختیاری بودن شرکت در مطالعه و انصراف از مطالعه در هر مرحله از تحقیق اطمینان خاطر داده شد. با وجود اینکه ۶۰ نفر وارد مطالعه شدند اما در مراحل مختلف مطالعه به دلایل عدم تکمیل پرسشنامه‌ها، انصراف از شرکت در مطالعه و غیبت در جلسات آموزشی در نهایت ۴۶ نفر در مطالعه شرکت کردند.

در این پژوهش ابزار گردآوری داده شامل پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، پرسش نامه رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس و پرسش نامه خودکارآمدی عمومی شمر بود. پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک شامل اطلاعاتی از قبیل سن دانش آموز، شغل پدر، میزان تحصیلات پدر، شغل مادر و میزان تحصیلات مادر بود.

ایران براساس گزارش سازمان بهداشت جهانی، میزان شیوع شیش بین ۶ تا ۳۰ درصد است [۱۱] و بررسی‌های انجام شده در ایران، در خصوص بیماری شیش سر بیانگر شیوع آلودگی به شیش در میان دانش آموزان است [۱۲]. به دلیل کم توجهی دانش آموزان به رعایت بهداشت فردی و تسهیل انتقال بیماری در اماکن پرجمعیتی همچون مدرسه، پدیکلوزیس به عنوان یکی از شایعترین معضلات بهداشتی کودکان دبستانی مطرح است [۱۳]. شیش سر علاوه بر درگیر کردن سیستم بهداشت و درمان و سایر بخش‌ها و خسارات مربوطه و آثار سوء روانی و فشارهای اجتماعی و به دنبال آن افت تحصیلی دانش آموزان موجب هراس و نگرانی عمومی جامعه شده و تبعات آن همواره به صورت اجتماعی و سیاسی به جای می‌ماند [۱۴، ۱۵]. با این حال، اکثر مطالعات در مورد شیش سر در واقع بر شیوع بیماری و اثربخشی درمان تمرکز دارند [۱۶، ۱۷]. از این رو، پژوهش‌های مربوط به اقدامات، تجربیات و نظرات والدین بسیار کمیاب است [۱۷، ۱۸].

این نکته مهم است که افراد بدانند آلودگی به شیش سر با آموزش بهداشت قابل پیشگیری است [۱۹]. یکی از تئوری‌های مطرح در حوزه آموزش بهداشت، تئوری خودکارآمدی است که توسط آلبرت بندورا ارائه شده است، بندورا استدلال کرد که فراگیرترین عامل تعیین کننده عاملیت شخصی، خودکارآمدی است، خودکارآمدی یعنی باور افراد به ظرفیت خود برای تولید نتایج مطلوب و جلوگیری از نتایج مضر با رفتار. باورهای خودکارآمدی که خوش‌بینی و خودافزایی را ارتقا می‌دهند، نقشی اساسی در خودتنظیمی انگیزه از طریق اهداف، چالش‌ها و انتظارات نتیجه دارند [۲۰، ۲۱]. چهار منبع خودکارآمدی بندورا عبارتند از: موفقیت در عملکرد، تجارب جانشینی، ترغیب کلامی و برانگیختگی هیجانی و فیزیولوژیک که با استفاده از این منابع می‌توان سطح خودکارآمدی افراد را افزایش داد [۲۲، ۲۳]. احساس خودکارآمدی بر تمام جنبه‌های زندگی فرد تاثیرگذار است. افرادی که به توانایی‌های خود اطمینان دارند، فعالانه در برنامه‌های بهداشتی مرتبط با سلامتی شرکت می‌کنند [۲۴]. با توجه به این نکته که خودکارآمدی دانش آموزان در اتخاذ رفتارهای پیشگیری کننده از پدیکلوزیس نقش بسزایی دارد [۲۵] و میزان آلودگی در جنس مؤنث به سبب انبوه موی سر، بیشتر از جنس مذکر گزارش شده است و برخی از مطالعات جنسیت دختر را بعنوان عامل خطر ابتلا به شیش سر معرفی کرده‌اند [۲۶-۳۱]. با توجه به سن کم و توانایی ضعیف دانش آموزان دختر در خود مراقبتی در برابر پدیکلوزیس، لذا این مداخله آموزشی بر روی والدین این دانش آموزان انجام گردید. هدف از این مطالعه تعیین تأثیر آموزش والدین مبتنی بر نظریه خودکارآمدی بر رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس در دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی شهر مشهد طراحی شده است.

روش کار

این مطالعه نیمه تجربی از آبان تا بهمن ماه سال ۹۷ انجام شد که جامعه آماری این پژوهش را کلیه اولیا دانش آموزان دختر سال اول دبستان در سال ۱۳۹۷ تشکیل دادند. حجم نمونه براساس مطالعه غلام نیا شیروانی و همکاران (۲۷) با اطمینان ۹۹ درصد و توان ۹۰ درصد حداقل حجم نمونه لازم برای هر گروه تعداد ۲۰ نفر محاسبه گردید که با در نظر گرفتن ریزش شرکت کنندگان نهایتاً ۳۰ مورد برای هر گروه برآورد گردید.

از لحاظ متغیر خودکارآمدی و رفتارهای پیشگیری کننده از پدیکلوزیس از آزمون تی تست، من ویتنی و فریدمن استفاده و سطح معنی داری برای تمام آزمونها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

میانگین سنی دانش آموزان در گروه آزمون ۶/۹۰±۰/۲۹ و در گروه کنترل ۶/۷۱±۰/۴۶ بود، آزمون من ویتنی نشان داد که دو گروه از نظر سن با یکدیگر تفاوت معنی داری ندارند (P= ۰/۱۰۵). در گروه آزمون سطح تحصیلات پدر ۱۱ نفر (۴۷/۸) نفر از دانش آموزان دیپلم و در گروه کنترل ۱۳ نفر (۵۶/۵) نفر دیپلم بود که آزمون کای اسکور نشان داد که دو گروه از نظر سطح تحصیلات پدر با یکدیگر تفاوت معنی داری ندارند (P= ۰/۷۱). همچنین نتایج نشان داد که دو گروه از نظر سطح تحصیلات مادر، شغل پدر و شغل مادر نیز با یکدیگر تفاوت آماری معنی داری ندارند (جدول ۱).

براساس نتایج ارزیابی مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری خودکارآمدی، در گروه کنترل قبل، بلافاصله و بعد از مداخله در میانگین نمره خودکارآمدی و رفتارهای پیشگیری کننده از پدیکلوزیس تفاوت معنی داری وجود نداشت، اما در گروه آزمون قبل و بعد از آموزش تفاوت معنی دار بود (جدول ۲).

پرسش نامه دوم، پرسشنامه رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس است که شامل ۱۶ سؤال است و روایی و پایایی آن توسط نوروزی و همکاران تأیید شده است [۳۲].

پرسش نامه سوم، پرسش نامه خودکارآمدی عمومی شرر است. مقیاس خودکارآمدی عمومی شرر دارای ۱۷ سؤال است که هر سؤال براساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم طیف بندی شده است. نمره گذاری این پرسشنامه، به این صورت است که به هر سؤال امتیاز از یک تا پنج تعلق می‌گیرد. در سؤالی ۱، ۱۳، ۹، ۸، ۳، ۱ و ۱۵ به گزینه کاملاً موافقم امتیاز ۵ و کاملاً مخالفم امتیاز یک تعلق می‌گیرد و بقیه سؤالاها بصورت معکوس نمره گذاری می‌شوند. بنابراین بیشترین امتیاز این پرسشنامه ۸۵ و کمترین امتیاز آن ۱۷ می‌باشد. نمرات بالاتر نشان دهنده خودکارآمدی بالاتر است [۳۳]. نسخه فارسی این پرسش نامه توسط بختیاری براتی، ترجمه و اعتباریابی شده است [۳۴].

در نهایت ۳ پرسشنامه (اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکلوزیس و پرسش نامه خودکارآمدی عمومی) در ۳ مرحله (قبل، بلافاصله و سه ماه بعد از مداخله) توسط والدین تکمیل کردید، سپس داده‌های جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۴ تجزیه تحلیل شدند. به منظور استخراج اطلاعات توصیفی جدول فراوانی و شاخص‌های آماری (میانگین و انحراف معیار) ارائه شدند. به منظور تعیین نرمالیتی از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده شد. برای مقایسه گروه مداخله و کنترل

جدول ۱. توزیع فراوانی اطلاعات دموگرافیک

متغیر	آزمون		P-value*	
	تعداد (درصد)	کنترل		
	تعداد (درصد)			
تحصیلات پدر	زیر دیپلم	۹(۳۹/۱)	۶(۲۶/۱)	۰/۷۱۵
	دیپلم	۱۱(۴۷/۸)	۱۳(۵۶/۵)	
	بالای دیپلم	۳(۱۳)	۴(۱۷/۴)	
تحصیلات مادر	زیر دیپلم	۱۰(۴۲/۵)	۸(۳۴/۸)	۰/۶۲۸
	دیپلم	۹(۳۹/۱)	۱۳(۵۶/۵)	
	بالای دیپلم	۳(۱۳)	۲(۸/۷)	
شغل پدر	دولتی	۴(۱۷/۴)	۵(۲۱/۷)	۱
	آزاد	۱۹(۸۲/۶)	۱۸(۷۸/۳)	
شغل مادر	خانه دار	۲۲(۹۵/۷)	۲۱(۹۱/۳)	۱
	استخدام	۱(۴/۳)	۲(۸/۷)	

*کای اسکور

جدول ۲. مقایسه میانگین و انحراف معیار خودکارآمدی و رفتارهای پیشگیری کننده از پدیکلوزیس قبل، بلافاصله بعد از مداخله و سه ماه بعد، در دو گروه آزمون و کنترل.

متغیر / گروه	P-value*			
	قبل مداخله	بعد از مداخله	۳ ماه بعد از مداخله	
	میانگین ± انحراف معیار	میانگین ± انحراف معیار	میانگین ± انحراف معیار	
خودکارآمدی	آزمون	۶۶/۱۰±۷۱/۳۹	۶۳/۹±۸۳/۶۲	۷۱/۶±۰/۹/۷۳
	کنترل	۶۴/۴±۶۶/۸۷	۶۶/۶±۶۳/۸۶	۶۶/۷±۷۸/۰۵
	P-value**	۰/۴۶۵	۰/۰۸۰	۰/۴۵۴
رفتارهای پیشگیری کننده از پدیکلوزیس	آزمون	۴۳/۳±۵۶/۰۳	۴۴/۳±۶۸/۱۲	۴۵/۲±۸۲/۹۷
	کنترل	۴۳/۲±۰۶/۸۱	۴۲/۲±۵۲/۹۶	۴۲/۳±۹۵/۴۳
	P-value	۰/۷۸۰***	۰/۰۳۳***	۰/۰۰۴***

فریدمن، *من ویتنی

بحث

از استراتژی‌های خودکارآمدی در امر آموزش باشد و پناهی و همکاران در مداخله خود تمرکز بیشتری بر سایر سازه‌های مدل اعتقاد بهداشتی کرده باشند. همچنین چنانچه پناهی و همکاران در مطالعه خود گزارش کرده‌اند، در مداخله آموزشی فقط از سخنرانی استفاده کردند، سخنرانی موجب یادگیری غیرفعال می‌شود و از سایر سبک‌های آموزشی مانند ایفای نقش، نمایش عملی، بحث گروهی و ... که موجب یادگیری فعال‌تر می‌شود در مداخله آموزشی استفاده نشده است.

ثقفی پور و همکاران در مطالعه‌ای، مداخله آموزشی مبتنی بر مدل اعتقاد بهداشتی را بر میزان موفقیت رفع آلودگی به شیش سر در افراد مقاوم به درمان در شهر قم در سال ۱۳۹۸ انجام دادند. قبل از مداخله آموزشی بین دو گروه از نظر میانگین نمره خودکارآمدی اختلاف آماری معنی داری وجود نداشت اما بعد از مداخله بین دو گروه آزمون و کنترل اختلاف آماری معنی داری مشاهده شد که این نتایج با مطالعه ما همخوانی دارد [۳۸].

غلام نیا شیروانی و همکاران در مداخله‌ای به آموزش دانش آموزان کلاس چهارم و والدین آنها در شهر چابهار پرداختند، نتایج مطالعه آنها نشان داد که شیوع شیش سر در گروه آموزش دیده بطور معنی داری کاهش یافت اما در گروه کنترل تغییر معناداری نشان نداد [۲۷]. البته دوره پیگیری در مطالعه غلام نیا شیروانی دو ماه بود و در مطالعه ما سه ماه، همچنین سبک‌های آموزش و روش‌های مورد استفاده و پرسشنامه‌های استفاده شده متفاوت بود. اما با وجود این تفاوتها و همچنین تفاوت‌های فرهنگی و جغرافیایی، نتایج مطالعه نشان داد که رفتارهای پیشگیری کننده از پدیکولوزیس در گروه آزمون تغییر معناداری نسبت به قبل از مداخله نشان داد اما در گروه کنترل چنین تغییری رخ نداد. بنابراین آموزش والدین نقش موثری در پیشگیری از پدیکولوزیس دارد بخصوص در مقطع تحصیلی مثل کلاس اول که دانش آموزان خود به تنهایی توانایی مراقبت از خود را ندارند و باید آموزش والدین حتماً در این خصوص انجام شود.

مدارس، محیط پرخطری برای آلودگی به پدیکولوزیس می‌باشند اما در عین حال این محیط پرخطر می‌تواند با ارائه آموزش‌های مناسب به والدین و دانش آموزان، محیطی مناسب برای پیشگیری از پدیکولوزیس باشد و با آموزش بهداشت و استفاده از روش‌های علمی از آلودگی به پدیکولوزیس پیشگیری و از تبعات آلودگی آن اجتناب نمود.

از نقاط قوت این مطالعه، می‌توان به آموزش به والدین اشاره کرد که باعث انجام رفتارهای پیشگیری در کل خانواده و سایر فرزندان می‌شود و از محدودیت‌های پژوهش حاضر، جمع آوری اطلاعات بصورت خودگزارش دهی بود که می‌تواند منجر به اطلاعات نادرست شود. دومین محدودیت این پژوهش انجام بررسی بر روی والدینی که دختر دارند بود که باید مطالعات مشابه بر روی والدین دارای پسر نیز انجام شود. سومین محدودیت این پژوهش، ارزشیابی نهایی برنامه آموزشی ما بود که ۱۲ هفته بعد از مداخله آموزشی صورت گرفت که پیشنهاد می‌شود دوره پیگیری طولانی‌تر باشد.

نتیجه گیری

مداخله آموزشی مبتنی بر نظریه خودکارآمدی در ارتقای رفتارهای پیشگیری کننده از ابتلا به پدیکولوزیس اثر بخش است، لذا می‌توان از

این مطالعه با هدف تعیین تأثیر آموزش والدین بر اساس نظریه خودکارآمدی بر رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکولوزیس در دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی شهر مشهد در سال ۱۳۹۷ طراحی و اجرا شده است. چنانچه نتایج نشان داد استفاده از تئوری خودکارآمدی منجر به تفاوت معنی داری در رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکولوزیس ایجاد کرد. در مطالعه جغتایی و همکاران نیز که با استفاده از پیام رسان شبکه اجتماعی، مداخله‌ای درخصوص رفتارهای پیشگیری کننده از ابتلا به پدیکولوزیس در دانش آموزان دختر در شهر بجنورد انجام شد، میانگین نمرات خودکارآمدی دانش آموزان در گروه مداخله، بلافاصله بعد از مداخله و ۳ ماه بعد از مداخله نسبت به قبل از مداخله تفاوت آماری معنی داری داشت ($P=0/001$) [۱۹] که این نتایج با مطالعه ما همسو می‌باشد. البته گروه‌های هدف در مطالعه ما والدین دختران کلاس اولی می‌باشد و در مطالعه جغتایی و همکاران دانش آموزان دخترانه دوره متوسطه اول بودند، همچنین پرسشنامه‌های استفاده شده و روش‌های آموزشی در دو مطالعه با یکدیگر متفاوت بودند. اما در کل، استفاده از تئوری خودکارآمدی منجر به ارتقا رفتارهای پیشگیری کننده از ابتلا به پدیکولوزیس در دو مطالعه شد. در تئوری خودکارآمدی با استفاده از استراتژی‌های این تئوری که موفقیت در عملکرد، تجارب جانشینی، ترغیب کلامی و برانگیختگی هیجانی و فیزیولوژیک هست می‌توان خودکارآمدی افراد را در پیشگیری از پدیکولوزیس ارتقا داد.

مطالعه دانشور و همکاران نیز نشان داد که خودکارآمدی بعنوان تنها پیش بینی کننده نهایی رفتار پیشگیری کننده از آلودگی به پدیکولوزیس می‌باشد [۲۵]. خودکارآمدی مؤلفه مهمی در عملکرد فرد می‌باشد، زیرا بعنوان بخش مستقلی از مهارت‌های اساسی فرد عمل می‌کند [۳۵] و می‌تواند بر انگیزه و توانایی شخص در موفقیت وی تأثیر بگذارد [۲۳].

مداخله آموزشی توسط جهانی افتخاری و همکار بر ارتقای رفتارهای پیشگیری کننده از ابتلا به پدیکولوزیس در دانش آموزان دختر کلاس پنجم شهرستان نیشابور انجام شد، که نتایج مطالعه، افزایش نمرات خودکارآمدی در گروه آزمون بعد از مداخله آموزشی را نشان دادند [۳۶] که این با مطالعه ما همسو می‌باشد. البته جهانی افتخاری و همکار در مداخله خود از روش بحث گروهی متمرکز و نمایش عملی در دو جلسه ۵۰ دقیقه‌ای استفاده کردند ولی ما در مطالعه خود علاوه بر استفاده از بحث گروهی و نمایش عملی از سخنرانی، پرسش و پاسخ، بارش افکار، ایفای نقش استفاده کردیم. همچنین بمنظور مطالعه مستقل والدین، پمفلتهای آموزشی نیز به والدین ارائه شد. البته گروه‌های هدف در دو مطالعه با یکدیگر متفاوت هست، همچنین پرسشنامه‌های استفاده شده نیز با یکدیگر تفاوت دارد.

پناهی و همکاران نیز در مداخله‌ای با استفاده از مدل اعتقاد بهداشتی به آموزش رفتارهای پیشگیری کننده از آلودگی به شیش سر در دانش آموزان دختر پایه ششم شهر مریوان پرداختند. نتایج مطالعه، افزایش یا کاهش معناداری را در متغیر خودکارآمدی نشان نداد [۳۷] که شاید دلیل این عدم ارتقا خودکارآمدی در مداخله پناهی، عدم استفاده

مقاله حاضر نتایج حاصل از طرح تحقیقاتی (۹۷۱۷۵۶) مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد است. بدین وسیله از مساعدت معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد و همکاری دانش آموزان، اولیا و معلمانی که در اجرای این طرح ما را یاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌شود.

تئوری خودکارآمدی برای پیشگیری از آلودگی به پدیکولوزیس در دانش آموزان استفاده کرد.

تشکر و قدردانی

References

- Davari BKM, Poormohammadi A, Faramarzi Gohar AFF, Rafat Bakhsh S. An epidemiological study of Pediculus capitis in students of Pakdasht County, in autumn of 2013. *Pajouhan Sci J*. 2015;14(1):57-63.
- Amanzougaghene N, Fenollar F, Raoult D, Mediannikov O. Where Are We With Human Lice? A Review of the Current State of Knowledge. *Front Cell Infect Microbiol*. 2019;9:474. DOI: 10.3389/fcimb.2019.00474 PMID: 32039050
- Burkhart CN, Burkhart CG. Fomite transmission in head lice. *J Am Acad Dermatol*. 2007;56(6):1044-1047. DOI: 10.1016/j.jaad.2006.10.979 PMID: 17187895
- Mumcuoglu KY, Pollack RJ, Reed DL, Barker SC, Gordon S, Toloza AC, et al. International recommendations for an effective control of head louse infestations. *Int J Dermatol*. 2021;60(3):272-280. DOI: 10.1111/ijd.15096 PMID: 32767380
- Muršić IK I, Raguž M, Kovačević T, Muršić D. Treatment of Scabies and Pediculosis in Health Education Publications and Folk Medicine of Eastern Croatia-Slavonija, Baranja, and Western Srijem County. *Acta Dermatovenerol Croat*. 2018;26:26.
- Modaresi M, Mansouri Ghiasi MAN, Modaresi M, Marefat A. Prevalence of head lice infection among primary school students in Tonkabon. *Iran J Infect Dis Trop Med*. 2013;18(60):41-45.
- Gholamnia Shirvani ZaAS, Farkhondeh Ardestani M. Effect of designed health education program on knowledge, attitude, practice and the rate Pediculosis Capitis in female primary school students in Chabahar city. *J Shahrekord Univ Med Sci*. 2011;13(3):25-35.
- Neuberg M, Banfic I, Cikac T, Ribic R, Zember S, Mestrovic T. Knowledge, Attitudes, Psychosocial Perspectives and Applied Epidemiology in the Control of Head Lice (pediculosis capitis) in Croatian Preschool Children: A Qualitative Study on Childcare Professionals and Health Coordinators. *Children (Basel)*. 2022;9(1). DOI: 10.3390/children9010066 PMID: 35053689
- El-Sayed MM TM, Abdelshafy AS, Esawy AM, SA EN. Prevalence of pediculosis capitis among primary school students at Sharkia governorate by using dermoscopy. *Egypt J Dermatol Venereol*. 2017;37(2):33-42. DOI: 10.4103/ejdv.ejdv_47_16
- Al Ghadeer HA, Busaleh F, Albahrani HM, Albisher AM, AlHassan A, AlAmer HM. Pediculosis Is a Risk Factor for Iron Deficiency Anaemia. *Cureus*. 2022;14(2). DOI: 10.7759/cureus.22403
- Ebrahimzadeh Ardakani MFBM. Prevalence of pediculosis capitis in Yazd primary schools in 2013. *J Health*. 2018;8(5):587-595.
- Noori A, Ghorban Pour M, Adib M, Noori A, Niazi S. Head lice infestation (Pediculosis) and its associated factors in the rural school students of Kalaleh, in the academic year 1392-93. *J orjani Biomed*. 2014;2(1):56-60.
- Motevalli Haghi S, Rafinejad J, Hosseini M. Epidemiology of pediculosis and its associated risk factors in primary school children of Sari, Mazandaran province, in 2012-2013. *J Health*. 2014;4(4):339-348.
- Moradi A, SJ B, Shoraka H, Neshani A, Rahimi M, Mostafavi E. Outbreak of pediculosis capitis in students of Bahar in Hamedan province. *J Dermatol Cosmet*. 2012;3(1):26-32.
- Rajabzade R, Shoraka H, Arzamani K, Shahiri M. Epidemiology of pediculosis capitis infestation and its associated factors in students. *J North Khorasan Univ*. 2014;6(4):755-767. DOI: 10.29252/jnkums.6.4.755
- Falagas ME, Matthaiou DK, Rafailidis PI, Panos G, Pappas G. Worldwide prevalence of head lice. *Emerg Infect Dis*. 2008;14(9):1493-1494. DOI: 10.3201/eid1409.080368 PMID: 18760032
- Ozkan O, Sikar-Akturk A, Mert K, Bilen N, Mumcuoglu KY. Difficulties experienced by families following unsuccessful treatment of Pediculosis capitis: the mothers' perspective. *Turkiye Parazitoloj Derg*. 2012;36(2):82-86. DOI: 10.5152/tpd.2012.20 PMID: 22801911
- Koch T, Brown M, Selim P, Isam C. Towards the eradication of head lice: literature review and research agenda. *J Clin Nurs*. 2001;10(3):364-371. DOI: 10.1046/j.1365-2702.2001.00512.x PMID: 11820546
- Joghataei ZPN, Noori R, Esmaily H, Moradi M. Effect of Education Based on Health Belief Model by Using Virtual Social Network Messenger on Promoting Pediculosis Preventive Behaviors among School Girls. *J Educat Commun Health*. 2020;7(4):275-283. DOI: 10.29252/jech.7.4.275
- Tetri B, Juujarvi S. Self-Efficacy, Internet Self-Efficacy, and Proxy Efficacy as Predictors of the Use of Digital Social and Health Care Services Among Mental Health Service Users in Finland: A Cross-Sectional Study. *Psychol Res Behav Manag*. 2022;15:291-303. DOI: 10.2147/PRBM.S340867 PMID: 35210878
- Kulviwat SBG, Neelankavil JP. Self-efficacy as an antecedent of cognition and affect in technology acceptance. *J Consum Market*. 2014;31:190-199. DOI: 10.1108/JCM-10-2013-0727
- Joët G, Usher EL, Bressoux P. Sources of self-efficacy: An investigation of elementary school students in France. *J Educat Psychol*. 2011;103(3):649. DOI: 10.1037/a0024048
- Charoghchian Khorasani E, Peyman N, Esmaily H. Effect of education based on the theory of self-efficacy and health literacy strategies on exclusive breastfeeding: A randomized clinical trial. *Koomesh J*. 2019;21(4):633-638.
- Jafarigiv S, Peyman N, Esmaily H, Tajfard M. Prediction of the Quality of Life of Menopausal Women Based on Health Literacy and Self-Efficacy. *J Educat Commun Health*. 2022;7(1):29-36. DOI: 10.29252/jech.7.1.29
- Daneshvar SAAA, Naghizadeh MM, Ghazanfari Z. Factors Associated with Preventive Behaviors of Pediculosis Infection among Elementary School Girl Students in Eyvan: An Application of the Health Belief Model. *J Educat Commun Health*. 2019;6(1):03-09. DOI: 10.29252/jech.6.1.3
- Zareban I, Abbaszadeh M, Moodi M, Mehrjoo Fard H, Ghaffari H. Evaluation a health education program in order to reduce infection to pediculus humanus capitis among femal elementary students. *J Birjand Univ Med Sci*. 2006;13(1):9-15.
- Shirvani ZG, Shokravi FA, Ardestani MS. Evaluation of a health education program for head lice infestation in female primary school students in Chabahar City, Iran. *Arch Iran Med*. 2013;16(1).
- Akbari MBA, Moradi M, Rafinejad A, Rafinejad J. Head lice among Iranian elementary school children: A systematic review. *J Biost Epidem*. 2017;3:111-116.
- Nejati JKA, Tavakoli Karesh K, Mahmoudvand H, Saghaifipour A, Khoraminasab M. Prevalence and risk factors of pediculosis in primary school children in south west of Iran. *Iran J Public Health*. 2018;47:1923-1929.
- Maleky AYJCJ, Abdollahi F. The prevalence of pediculosis capitis and its associated risk factors in primary school students in Kalaleh, Iran in 2015. *J Health Res Commun*. 2016;2:23-31.

31. Lye MSTN, Rampal L. Prevalence and predictors of pediculosis capitis among primary school children in Hulu Langat, Selangor. *Med J Malaysia*. 2018;**27**:12-17.
32. Noroozi MSA, Akbari A, Khajat P, KhademMaboodi A. The prevalence of Pediculosis capitis and its associated risk factors in primary schools of girls in rural district. *J Shahrekord Univ Med Sci*. 2013;**15**(2):43-52.
33. Asgharnejad T, Dahghotbaldini M, Farzad V, Khodapanahi M. Study of psychometric properties of Scherer's general self-efficacy scale. *J Psychol*. 2006;**10**(3):262-274.
34. Zandi H, Sadeghi A, Shamsaei F, Tapak L. The Relationship between Self-Efficacy with Life Satisfaction in Nursing Students. *J Nurs Educat*. 2020;**8**(6):34-40.
35. Pour Vakhshoori N, Atrkar Roshan Z. Relationship between self-efficacy and health behaviors of faculty members of Guilan University of Medical Science. *Iran J Nurs*. 2011;**24**(70):39-48.
36. Eftekhari MJ, Peyman N. Effect of Educational Intervention Based on Protection Motivation Theory on Promoting Pediculosis Preventive Behaviors among Elementary School Girls in Neyshabur. *J Educat Commun Health*. 2022;**5**(2):1-7. DOI: [10.21859/jech.5.2.1](https://doi.org/10.21859/jech.5.2.1)
37. Panahi R, Ghajari H. The Effect of Education Based on Health Belief Model on Preventive Behaviors of Head Lice Infection in Sixth Female Students in Marivan in 2017. *Rahavard Salamat J*. 2019;**4**(1):48-57.
38. Saghafipour AMA, Vesali Monfared EHSA. Effect of Educational Intervention Based on the Health Belief Model in Reducing Head Lice Infestation in Treatment-Resistant Individuals. *J Educat Commun Health*. 2020;**7**(3):161-168. DOI: [10.29252/jech.7.3.161](https://doi.org/10.29252/jech.7.3.161)